

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar
om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen
om arbetsmarknadsstöd**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om arbetsmarknadsstöd ändras. I bestämmelserna om den tid för vilken jämkad dagpenning maximalt betalas föreslås en sådan ändring att jämkad dagpenning kan betalas för högst 36 månader. Maximitiden för betalning av jämkad dagpenning börjar räknas från början, om den som får dagpenning fortgående under minst sex månader har haft heltidsarbete eller efter maximitiden har haft arbete så att arbetsvillkoret uppfylls.

Det föreslås att bestämmelsen om periodisering av försäljningsvinst, vilken gäller utkomstskydd för arbetslösa företagare, görs mera schematisk bl.a. så att periodiseringen av försäljningsvinst inte skall gälla situationer där företagsverksamhet som bedrivits i liten skala läggs ned. För periodiseringen av försäljningsvinst anges också en maximitid, enligt vilken försäljningsvinst kan hindra att arbetslöshetsdagpenning betalas för högst två år. I fråga om arbetsmarknadsstöd och

grunddagpenning föreslås att beloppet av grunddagpenningen skall användas som periodiseringsgrund vid sidan av arbetsinkomsten.

I propositionen föreslås att bestämmelsen om pendlingsregion ändras så att arbetsministeriet i syfte att få till stånd en enhetlig praxis varje år skall meddela föreskrifter om pendlingsregionerna. Analogt med de ändringar som företagits i studiestödssystemet föreslås att bestämmelsen om studier på heltid ändras så att gymnasiestudier enligt en lärokurs avsedd för vuxna inte skall utgöra ett hinder för betalning av arbetslöshetsdagpenning.

Det föreslås att de procedurbestämmelser som gäller arbetslöshetskassornas behandling av arbetslöshetsförmåner kompletteras så att vid behandlingen iaktas i huvudsak de centrala principerna i lagen om förvaltningsförfarande.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft vid ingången av 2000.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge och bedömning av nuläget

Maximitiden för den jämkade dagpenningen

I fråga om jämkad dagpenning iaktas en särskild tid för vilken dagpenningen maximalt betalas. Den betalas till ett belopp som motsvarar högst 150 fulla arbetslöshetsdagpenningar och för minst 18 månader. Jämkad dagpenning betalas dock inte för en längre tid än 24 månader, även om maximibeloppet för 150 dagar inte har blivit fullt.

Maximibeloppet skall räknas från början, om personen har arbetat utan avbrott under minst sex månaders tid i ett arbete där arbetstidens längd är den maximiarbets tid som normalt tillämpas på en heltidsanställd arbetstagare inom branschen. Som en följd av temporära lagändringar har maximibeloppen inte stigit sedan den 1 juli 1994. Den gällande temporära ändringen av 19 § (1175/1998) är i kraft till utgången av 1999.

De grunder för beräkning av jämkad dagpenning som varit i kraft sedan ingången av

1997 har medfört att tillfälligt arbete eller deltidarbete under arbetslöshetstiden har blivit mera lönsamt jämfört med dagpenningen för den som är helt arbetslös. En höjning av ersättningens nivå kan å andra sidan också bli en tröskel för att söka sig till heltidsarbete. Syftet med bestämmelsen om maximitid för jämkad dagpenning är således att förhindra en situation där den jämkade dagpenningen skulle fungera som en permanent lönesubvention i ett fortlöpande deltidarbete.

Om en person arbetar deltid minst 18 timmar i veckan eller sammanlagt 80 timmar under fyra veckor, förnyar han i praktiken fortlöpande sin rätt till dagpenning, dvs. han kan samtidigt både åtnjuta förmånen och tjäna in den. Enligt den reform av utkomstskyddet för arbetslösa som trädde i kraft vid ingången av 1997 bestäms den lön som ligger som grund för arbetslöshetsdagpenningen alltid på basis av den senaste stabiliserade lönenivån. För den som kontinuerligt arbetar i deltidarbete eller annars i arbete med ofullständig arbetstid, till exempel arbetsförhållanden kortare än en månad, bestäms dagpenningens nivå i praktiken med 10 månaders intervaller utgående från detta deltidarbete. Dagpenningen kan sjunka med högst en femtedel från det belopp som tidigare utbetalats. Denna grund för att fastställa dagpenningen kan i praktiken få samma återverkan på arbetsmarknaden som bestämmelsen om maximitiden för jämkad dagpenning.

I jämkad dagpenning skall dock alltid betalas minst det belopp som skulle betalas till en person i form av grundskydd. Av denna anledning samt till följd av vissa barnförhöjningar som betalas ovanpå dagpenningarna kan i praktiken också en sådan situation uppstå att den jämkade dagpenningen i fråga om vissa inkomstnivåer och arbetstider fungerar som en permanent lönesubvention. Därför är det nödvändigt att fortfarande bibehålla maximitiden också i fråga om den jämkade dagpenningen. Vid fastställandet av den bör dock beaktas de ändringar som vid ingången av 1997 gjorts i fråga om den jämkade dagpenningen och målen med dem.

Periodiseringen av försäljningsvinst

Enligt 5 § 1 mom. 14 punkten lagen om utkomstskydd för arbetslösa hindrar försäljningsvinst som ansluter sig till nedläggning-

en av företagsverksamhet att dagpenning betalas för den tid över vilken försäljningsvinsten kan periodiseras enligt den arbetsinkomst som ligger till grund för företagarens dagpenning. Försäljningsvinsten anses ansluta sig till nedläggningen av företaget, om försäljningsvinsten har erhållits efter nedläggningen eller ett bevisligt avbrott i företagets verksamhet. Vid tillämpningen av bestämmelsen beaktas då försäljningsvinst som erhållits av såväl företagets omsättningstillgångar som dess anläggningstillgångar. Vinst från försäljningen av anläggningstillgångar anses ansluta sig till nedläggningen av företaget också om vinsten har erhållits under de sex månader som närmast föregick nedläggningen eller ett bevisligt avbrott i företagets verksamhet.

När beslutet om dagpenning fattas skall försäljningsvinsten beaktas så att vinsten periodiseras enligt företagarens arbetsinkomst, och det räknas ut hur många månaders arbetsinkomst försäljningsvinsten motsvarar. I fråga om dagpenning avvägd enligt förtjänsten betraktas som arbetsinkomst den arbetsinkomst enligt vilken företagaren har varit försäkrad i arbetslöshetskassan och vilken utgör grund för beräkningen av hans dagpenning. I fråga om grunddagpenningen eller arbetsmarknadsstödet bestäms arbetsinkomsten enligt den arbetsinkomst eller lön som utgör grund för företagarens pensionsförsäkring under sammanlagt 24 månader före den tidpunkt då han blev arbetslös.

Periodiseringen skall räknas från tidpunkten då försäljningsvinsten erhöles, dvs. från tidpunkten då företagsegendomen överläts. Har företagsegendom sålts i flera poster, skall periodiseringen antingen ske så att försäljningsvinsterna adderas eller så att periodiseringen av den senare försäljningsvinsten inleds när periodiseringen av den tidigare upphör eller från den tidpunkt när försäljningsvinsten har erhållits. Om det är fråga om vinst från försäljning av anläggningstillgångar innan företagsverksamheten upphörde eller bevisligen avbröts, skall periodiseringen räknas från det att verksamheten upphörde eller bevisligen avbröts. Endast sådana försäljningsvinster skall beaktas som på ovan nämnt sätt ansluter sig till nedläggningen av företagsverksamheten eller bevisliga avbrott i denna.

Såsom försäljningsvinst skall beaktas den rena försäljningsvinsten, dvs. skillnaden mel-

lan försäljnings- och anskaffningspriset skall minskas med eventuella skulder som hänför sig till affärsverksamheten och med andra vinstminskande faktorer, beräknad enligt huvudsakligen samma grunder som vid beskattningen av försäljningsvinst. Utbetalaren av dagpenningen skall bestämma försäljningsvinsten med ledning av företagets bokföring. Närmare bestämmelser om vilka försäljningsvinster som skall beaktas samt vilken kalkylblankett som skall användas vid uträkningen ingår i 2 a kap. (732/1997) förordningen om verkställigheten av lagen om utkomstskydd för arbetslösa (742/1984).

Pendlingsregionen

Enligt 10 § 1 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa betraktas såsom pendlingsregion vid tillämpningen av lagen om utkomstskydd för arbetslösa, om inte annat följer av särskilda skäl, en persons boningsort samt de orter där personer från boningsorten allmänt har sina arbetsplatser. Som sådana i lagen nämnda särskilda skäl som berättigar till inskränkning eller utvidgning av pendlingsområdet i enskilda fall betraktas i praktiken en orts exceptionella geografiska vidsträcktighet och å andra sidan en sådan bransch där det är vanligt att man rör sig längre sträckor än normalt.

Inom systemet med utkomstskydd för arbetslösa är begreppet pendlingsregion centralt, eftersom en arbetssökande har rätt begränsade möjligheter att vägra att ta emot en specificerad arbetsplats som erbjuds honom inom pendlingsregionen utan att gå miste om utkomstskyddet för arbetslösa. Pendlingsregionen är ett uttryck för den neutralitetsprincip som tillämpas inom utkomstskyddet för arbetslösa och enligt vilken det förutsätts att en arbetslös kan undanröja hindren för att ta emot arbete, t.ex. svårigheter att ta sig fram eller ordnande av barndagvård, i samma utsträckning som andra pendlare från hans hemort eller i hans bransch.

Inom en pendlingsregion skall det vara möjligt att arbeta utan att byta boningsort. Inom pendlingsregionen är personen själv skyldig att ordna sin arbetsresa och svårigheter som gäller arbetsresorna, t.ex. avsaknad av allmänna kommunikationsmedel eller eget fordon, är inte giltiga orsaker till att vägra att ta emot arbete. Tar man emot arbete utanför pendlingsregionen förutsätter det åter i princip att man byter boningsort. Rätten att fritt välja boningsort är en grundläggande rättighet som garanteras alla. Av denna anledning är skyldigheten att ta emot arbete vid äventyr att man går miste om utkomstskyddet för arbetslösa i dessa fall betydligt mera begränsad än inom pendlingsregionen. Skyldighet att ta emot arbete föreligger inte om det inte är fråga om heltidsarbete och arbetet är av bestående natur. Dessutom skall det gå att få en bostad på skäligen villkor på den nya orten och där får inte finnas lämplig arbetskraft tillgänglig för arbetsplatsen i fråga. En person har dessutom alltid rätt att vägra att ta emot ett arbete, om flyttningen måste betraktas som oskä-

Studerande på heltid

Enligt 5 b § 2 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa betraktas såsom studier på heltid studier i form av dagundervisning som en arbetslös har inlett vid ett gymnasium. I lagrummet konstateras dessutom att begränsningen gällande studier på heltid inte tillämpas på den som idkar kvällsstudier. I 3 mom. bestäms vidare att tidigare studier på heltid i gymnasium betraktas alltid som studier på heltid till utgången av läsåret. Nämnda 5 b § (680/1997) trädde i kraft den 1 augusti 1997. Bestämmelsen hade samordnats med de då gällande bestämmelserna om studiestöd enligt vilka den som deltog i dagundervisningen vid ett gymnasium hade rätt till studiestöd. Förutsättningarna för erhållande av studiestöd har ändrats genom förordningen om ändring av förordningen om studiestöd (990/1998). Enligt 3 § 2 mom. förordningen om studiestöd betraktas gymnasiestudier som heltidsstudier när deras omfattning enligt lärokursen är sammanlagt minst 75 kurser och den studerande under terminen deltar i minst 10 kurser eller studier som motsvarar dem. Enligt bestämmelsen beror det inte på den dygnstid när undervisningen ordnas om de studier som avses där skall betraktas som heltidsstudier. Gymnasiestudier som ordnas i internat betraktas alltid som heltidsstudier inom studiestödssystemet.

Enligt 1 § 1 mom. gymnasieförordningen (810/1998) omfattar i den undervisning som är avsedd för vuxna lärokursen minst 44 kurser och en kurs i genomsnitt 28 timmar, då den annars omfattar i genomsnitt 38 timmar. Sålunda berättigar gymnasiestudier avsedda för vuxna i princip inte till studiestöd ens när det är fråga om dagstudier.

lig med beaktande av hans språkkunskap. Den som har familj har dessutom rätt att vägra av vägande personliga orsaker. Sådana orsaker är t.ex. makens eller barnens arbete eller studier bundna till orten och att man har skaffat sig en ägarbostad.

Att definiera hur allmänt det är med pendling och även annan tillämpning av bestämmelsen hör till Arbetskraftskommisionens behörighet. Arbetsministeriet har gjort en utredning om tillämpningspraxis när det gäller pendlingsregionen i alla Arbetskraftskommisioner. Enligt utredningen förekom det oenhetlighet vid definitionen av pendlingsregionerna och i en del Arbetskraftskommisioner definierades mycket små områden som pendlingsregioner. Speciellt oenhetlig var situationen när det gällde att bedöma de särskilda skäl som ligger till grund för att vissa yrkeskategorier har en större pendlingsregion än den sedvanliga. Största delen av Arbetskraftskommisionerna meddelade att bestämmelsen aldrig hade tillämpats i detta avseende eller att större rörlighet inte förutsatts i fråga om någon yrkeskategori.

Tillämpningen av lagen om förvaltningsförfarande

Enligt 16 § regeringsformen har var och en rätt att på ett tillbörligt sätt få sin sak behandlad av en myndighet som är behörig enligt lag. Bestämmelsen ålägger myndigheterna att behandla saken i enlighet med principerna för god förvaltning. Enligt 3 § lagen om förvaltningsförfarande (598/1982) är myndigheter vid vilka lagen om förvaltningsförfarande tillämpas statens, kommunernas och kommunalförbundens myndigheter samt bl.a. Folkpensionsanstaltens organ. Däremot är en arbetslöshetskassa inte en sådan myndighet som avses i lagen om förvaltningsförfarande. Arbetslöshetskassorna har emellertid i tillämpliga delar följt principerna i lagen om förvaltningsförfarande även om lagen inte innehåller någon bestämmelse som skulle förplikta dem till detta.

I lagen om utkomstskydd för arbetslösa ingår bara några bestämmelser som säger hur arbetslöshetskassorna och de som ansöker om dagpenning skall agera. 28 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa gäller ansökan om dagpenning. Enligt 28 § 3 mom. skall enligt förtjänsten avvägd dagpenning sökas hos behörig arbetslöshetskassa, till

vilken en skriftlig ansökan skall lämnas in. En bestämmelse om skyldighet att lämna utredning ingår i 28 § 5 mom., enligt vilken den som söker arbetslöshetsdagpenning är skyldig att lämna Folkpensionsanstalten eller arbetslöshetskassan de uppgifter som behövs för beviljandet och utbetalningen av arbetslöshetsdagpenningen. I 43 a § lagen om utkomstskydd för arbetslösa ingår bestämmelser om rättelse av sak- och skriv- eller räknepfel, vilka motsvarar bestämmelserna i 26—28 § lagen om förvaltningsförfarande.

Enligt 33 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa, sådant detta lagrum lyder i lag 665/1993, skall social- och hälsovårdsministeriet meddela allmänna anvisningar om utkomstskyddet för arbetslösa i syfte att åstadkomma en enhetlig praxis i fråga om grundskyddet och förtjänstskyddet. Ministeriet har dessutom rätt att i syfte att åstadkomma en enhetlig praxis meddela arbetslöshetskassorna bindande föreskrifter om förfarandet vid beviljande, betalning och återkrav av förmåner enligt denna lag. Man har i första hand försökt tillgodose kraven på god förvaltning i fråga om den behandling som äger rum vid arbetslöshetskassorna genom att social- och hälsovårdsministeriet har meddelat sådana anvisningar och föreskrifter som avses i 33 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

2.1. Maximitiden för jämkad dagpenning

Till följd av de ändringar som gäller den jämkade dagpenningen kan ersättningsnivån, t.ex. vid fortlöpande deltidsarbete, när lönen för deltidsarbetet och den jämkade dagpenningen räknas ihop bli en tröskel för att söka sig till heltidsarbete. Nettoersättningsgraden, dvs. förhållandet mellan tillgängliga inkomsterna för den som är arbetslös och den som är sysselsatt, kan hos dem som arbetar i låglönebranscher med beaktande av barnförhöjningarna bli så hög att det inte längre lönar sig att söka heltidsarbete eller annan extra sysselsättning. Ur sysselsättningssynvinkel ökar problemen ytterligare om man beaktar kostnaderna för barndagvård och ersättningarna för förlorad fritid.

Syftet med bestämmelsen om en maximitid för betalning av jämkad dagpenning är att den skall bidra till att förhindra en situation där den jämkade dagpenningen håller på

att utvecklas till en permanent lönesubvention för personer som har ofullständig arbetstid. De nuvarande reglerna om maximitid för betalningen av jämkad dagpenning, som med stöd av temporära lagar inte har tillämpats under de senaste åren, står emellertid till vissa delar i strid med de andra sporrande målen med den jämkade dagpenningen och med de förändringar som inträffat på arbetsmarknaden.

Med stöd av vad som anförts ovan föreslås att jämkad dagpenning skall kunna betalas för högst 36 månader. Huvudregeln om när den maximala betalningstiden börjar räknas på nytt är densamma i förslaget som tidigare: den maximala betalningstiden börjar räknas från början, om någon fortgående har haft heltidsarbete minst sex månader. Då möjligheterna att arbeta heltid inom vissa branscher, delvis på grund av reglerna om social trygghet, emellertid har försämrats väsentligt, föreslås att jämkad dagpenning kan betalas på nytt också i en situation där någon efter att den maximala tiden för betalning av jämkad dagpenning har uppnåtts har arbetat åtminstone så mycket att arbetsvillkoret blir uppfyllt, dvs. i regel minst 18 timmar i veckan under 43 veckor. För den som fortgående har ofullständig arbetstid innebär regleringen en slags 10 månader lång självrisktid med tre års mellanrum. Till övriga delar överensstämmer bestämmelserna om maximitiden för betalning av jämkad dagpenning med tidigare lag.

2.2. Periodiseringen av försäljningsvinst

Syftet med utkomstskyddet för arbetslösa är att trygga en arbetslös arbetssökandes utkomst och att ersätta eller lindra ekonomiska förluster till följd av arbetslöshet. Om nedläggningen av företagsverksamhet är förknippad med försäljningsvinst som erhållits vid försäljningen av företaget kan personen i fråga inte anses vara i behov av ekonomiskt stöd under den tid över vilken försäljningsvinsten kan periodiseras enligt hans etablerade inkomstnivå. Bestämmelserna om periodisering av försäljningsvinst har stämt överens med nämnda princip, men de har i praktiken visat sig vara invecklade och arbetsdryga både vad tillämpningen beträffar och för dem som får utkomststöd för arbetslösa, om man ser till genomsnittslängden på de genomförda periodiseringarna. Sådana periodiseringar av försäljningsvinster som

görs medan man har s.k. rätt till skydd i efterskott, dvs. då en arbetslös utan att gå miste om löntagarens förtjänstskydd har kunnat prova på företagsverksamhet under högst 18 månader, är särskilt problematiska i detta avseende. Å andra sidan har periodiseringarna inom grundskyddet kunnat bli oskäligt långa.

Med stöd av vad som anförts ovan föreslås att bestämmelserna om periodisering av försäljningsvinst inte skall tillämpas på företagsverksamhet som bedrivs endast kort tid eller i liten skala. För att förhindra oskäligt långa periodiseringar föreslås en maximitid på två år för periodiseringen av försäljningsvinst. Tiden är densamma som i fråga om företagares arbetsvillkor. Enligt förslaget kan dessutom inom grundskyddet beloppet av grunddagpenningen användas som periodiseringsgrund, om den är större än arbetsinkomsten. De föreslagna ändringarna förändrar inte grundprincipen för periodisering av försäljningsvinsten, utan periodiseringen riktas i fortsättningen i högre grad i synnerhet till sådana situationer där vinsten av försäljningen av företagsegendom som tillhört den som idkat företagsverksamhet är av väsentlig betydelse för utkomsten under arbetslöshetstiden.

2.3. Studier på heltid

I propositionen föreslås att rätten till arbetslöshetsförmåner under tiden för gymnasiestudier samordnas med bestämmelserna om studiestöd. Gymnasiestudier skall betraktas som heltidsstudier när deras omfattning enligt lärokursen är minst 75 kurser. Gymnasiestudier som ordnas i internat betraktas dock alltid som heltidsstudier. På motsvarande sätt skall andra studier enligt en lärokurs avsedd för vuxna alltid betraktas som bisyssla och inte utgöra ett hinder för erhållande av arbetslöshetsförmåner.

2.4. Pendlingsregionen

I syfte att förenhetliga praxisen och göra det lättare att förutsäga hur lagen kommer att tillämpas föreslås att pendlingsregionerna skall definieras kommunvis genom en föreskrift som arbetsministeriet meddelar. Utgångspunkten är att pendlingen skall betraktas som allmän på det sätt som avses i lagen, om ungefär fem procent av arbetskraften i den arbetslöses hemkommun har sina

arbetsplatser på orten i fråga. Avvikelser nedåt från nämnda procenttal görs emellertid om kommunens arbetskraft är mycket stor. I arbetsministeriets föreskrift definieras dessutom de branscher där det förutsätts större regional rörlighet än vanligt. Föreskriften utarbetas utgående från de s.k. pendlingsuppgifterna i samarbete med arbetsmarknadsparterna och arbetskrafts- och näringscentralerna. För att garantera att föreskriften är ajour skall den ses över varje år.

Förslaget ingriper inte i skyldigheten att ta emot arbete utanför pendlingsregionen. Avsikten är inte heller att ändra på den princip som säger att det av en arbetslös förutsätts att han skall kunna ordna sin dagliga pendling i samma omfattning som andra från hans hemort som pendlar till arbetet. Principen preciseras emellertid genom att med de orter där personer från den arbetslöses hemort allmänt har sina arbetsplatser jämföras sådana orter dit det är möjligt att pendla med motsvarande tidsåtgång och till motsvarande kostnader.

2.5. Tillämpningen av lagen om förvaltningsförfarande

Lagen om utkomstskydd för arbetslösa har rätt bristfälliga procedurbestämmelser om behandlingen av ärenden som gäller arbetslöshetsförmåner i arbetslöshetskassorna. Lagen saknar bl.a. bestämmelser om hörande, avhjälpande av brister i handlingarna och motivering av beslut. Arbetslöshetskassorna har med stöd av social- och hälsovårdsministeriets anvisningar i tillämpliga delar iakttagit principerna i lagen om förvaltningsförfarande trots att lagen inte innehåller någon bestämmelse som skulle förplikta dem till detta. Trots att en arbetslöshetskassa inte är någon myndighet i begreppets egentliga mening, sköter den en offentligrättslig uppgift när den behandlar ärenden som gäller det lagstadgade utkomstskyddet för arbetslösa. I syfte att säkerställa ett enhetligt bemötande av dem som ansöker om arbetslöshetsförmåner och förbättra deras rättsskydd borde lagen ha bestämmelser för arbetslöshetskassorna om de centrala principer som skall

iaktas vid behandlingen av arbetslöshetsförmåner.

Med stöd av vad som anförts ovan föreslås att det till lagen om utkomstskydd för arbetslösa fogas en bestämmelse om arbetslöshetskassans skyldighet att höra den som saken gäller, och dessutom hänvisas det i lagen i tillämpliga delar till de principer i lagen om förvaltningsförfarande som gäller rådgivning, rätt att anlita ombud och biträde, avhjälpande av brist i handling, jäv för en anställd vid arbetslöshetskassan samt innehåll i beslut och motivering av beslut.

3. Propositionens verkningar

Propositionen har inga nämnvärda direkta inverningar på utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa. Den ändring som gäller pendlingsregionen förbättrar emellertid arbetsmarknadens funktionsduglighet genom att den ökar arbetskraftens regionala rörlighet i synnerhet inom de områden där definitionen av pendlingsregionen inte längre motsvarar de faktiska dagliga pendlingsmöjligheterna och således minskar ändringen på lång sikt arbetslösheten. På motsvarande sätt inverkar även bestämmelsen om maximitiden för jämkad dagpenning på utgifterna först på längre sikt och tidigast i början av år 2003. Den utgiftsinbesparande inverkan antas även då vara rätt liten. Det centrala målet för förslaget till ändring av försäljningsvinstens periodisering är att förenkla verkställandet och ändringens ekonomiska verkningar antas vara små.

4. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. De förslag till ändringar som avser de arbetskraftspolitiska bestämmelserna baserar sig på ett förslag från arbetsministeriet. I samband med beredningen har man hört representanter för arbetsmarknadens centralorganisationer, folkpensionsanstalten, arbetslöshetskassorna för företagare samt Arbetslöshetskassornas Samorganisation rf.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslagen

1.1. Lagen om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

3 §. *Verkställande organ.* Paragrafens hänvisningar till andra bestämmelser korrigeras så att de motsvarar de andra förslagen i propositionen.

5 §. *Begränsningar i rätten till arbetslöshetsdagpenning.* Det föreslås att huvudregeln gällande försäljningsvinst i 1 mom. 14 punkten görs mera schematisk. Samtidigt föreslås att det till paragrafen fogas ett nytt 5 mom. med bestämmelser om de situationer där försäljningsvinsten inte skall periodiseras.

Det föreslås att 1 mom. 14 punkten ändras så att inom grundskyddet kan som periodiseringsgrund vid sidan av arbetsinkomsten även användas beloppet av grunddagpenningen. I fråga om grunddagpenningen och arbetsmarknadsstödet används beloppet av grunddagpenningen som periodiseringsgrund, om detta belopp per månad är större än arbetsinkomsten. I praktiken gäller ändringen några personer som idkat företagsverksamhet och nu lyfter arbetsmarknadsstöd.

Det föreslås att begreppet anläggningstillgångar preciseras vid periodiseringen av försäljningsvinst så att med anläggningstillgångar och andra långfristiga investeringar avses detsamma som med egendom som ingår i balansräkningens bestående aktiva enligt bokföringslagen (1336/1997).

Till vinsten från försäljningen av företaget räknas också sådan vinst från försäljningen av anläggningstillgångar eller andra långfristiga investeringar som erhållits under de sex månader som närmast föregick nedläggningen av företaget. På detta sätt förfar man också när ägaren har lyft försäljningsvinsten för privat bruk. Om pengarna från försäljningen ingår i företagets finansieringstillgångar, skall de pengar som erhållits från försäljningen inte längre beaktas när försäljningsvinsten beräknas för att värdet av den sålda egendomen inte skall räknas två gånger.

Paragrafens 5 mom. innehåller bestämmelser om de situationer där vinsten från försäljning av företagsegendomen inte skall periodiseras. För periodiseringen av försälj-

ningsvinst föreslås en maximitid på två år. I enlighet med ikraftträdelsebestämmelsen skall den 24 månader långa maximitiden tillämpas även på sådana periodiseringar som löper när lagen träder i kraft. Periodiseringen upphör den dag när den har varat 24 månader.

Det föreslås att företagsverksamhet i liten skala inte skall omfattas av periodiseringen av försäljningsvinst. I enlighet med detta skall eventuell försäljningsvinst av företagsverksamhet som upphört medan s.k. rätt till skydd i efterskott förelegat samt försäljningsvinst av företagsverksamhet med liten omsättning inte omfattas av periodiseringen.

När tiden för s.k. rätt till skydd i efterskott beräknas iakttas den ståndpunkt som anammats vid tillämpningen av lagen om utkomstskydd för arbetslösa, dvs., att företagsverksamheten anses börja när den egentliga ekonomiska verksamheten och produktionsverksamheten inleds. Om förberedelserna för företagsverksamheten är förknippade med exceptionellt arbetskrävande omständigheter, kan företagsverksamheten anses utgöra huvudsyssla redan innan den egentliga företagsverksamheten inleds. Företagsverksamheten anses ha upphört när den faktiskt har avslutats. Sådana situationer är inledande av konkursförfarande, frivillig upplösning eller försäljning av företaget samt situationer där personen i fråga av någon orsak som inte har att göra med företagarrisken, t.ex. hälsoskäl, inte kan fortsätta med företagsverksamheten. När tiden för s.k. rätt till skydd i efterskott beräknas kan företagsverksamheten alltså inte anses ha upphört om verksamheten endast är avbruten.

Vinsten från försäljning av företagsegendomen skall enligt förslaget inte periodiseras om balansomslutningen för företagets senaste räkenskapsperiod, minskad med skulderna för företagsverksamheten, är högst 10.000 euro, dvs. ca 60.000 mk. I denna s.k. balansjämförelse beaktas inte sådan vinst från försäljning av anläggningstillgångar eller andra långfristiga investeringar som erhållits under de sex månader som närmast föregick nedläggningen av företaget. Balansjämförelsen i fråga om en delägars försäljningsvinst görs så att som gräns för den försäljningsvinst som skall periodiseras betraktas den relativa andel av nämnda maximibe-

lopp som motsvarar delägarskapet.

Med balansomslutning avses balansomslutningen för den räkenskapsperiod som närmast föregick nedläggningen av företaget. Från denna summa avdras det främmande kapital som hänför sig till företagsverksamheten, dvs. kort- och långfristiga skulder. Vid bestämmandet av företagets ekonomiska ställning iaktas bokföringslagen.

Om företaget inte har någon balansräkning därför att företaget inte är skyldigt att ha dubbel bokföring, vilket är fallet i fråga om yrkesutövare och jordbrukare, eller någon balansräkning av andra orsaker faktiskt inte har gjorts upp, avses med balansomslutning de tillgångar som framgår av företagets egendomsförteckning. Tillgångarna minskas med det främmande kapital, dvs. skulderna, som hänför sig till företagsverksamheten. Egendomsförteckningen upprättas enligt de förhållanden som rådde när den senaste räkenskapsperioden utgick. Till egendomsförteckningen skall fogas en enligt 7 kap. 4 § 2 mom. bokföringslagen specificerad förteckning kompletterad med uppgifter om finansieringstillgångarna. Av förteckningen skall likaså framgå sådan vinst från försäljning av anläggningstillgångar eller andra långfristiga investeringar vilken har erhållits under de sex månader som närmast föregick nedläggningen av företaget. I enlighet med vad som sågs ovan beaktas dessa summor emellertid inte i balansjämförelsen.

5 b §. *Studerande på heltid.* Enligt förslaget skall gymnasiestudier vara heltidsstudier, när deras omfattning enligt lärokursen är minst 75 kurser. Andra studier enligt en lärokurs avsedd för vuxna skall vara bisyssla och inte utgöra något hinder för erhållande av arbetslöshetsförmåner.

10 §. *Pendlingsregionen.* Enligt paragrafen skall arbetsministeriet ha rätt att meddela föreskrifter om de pendlingsregioner som avses i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Föreskriften skall ses över varje år. Den allmänna definitionen av pendlingsregion i paragrafen föreslås samtidigt bli preciserad så att med de orter där personer från den arbetslöses boningsort i allmänhet har sin arbetsplats jämföras sådana orter dit det är möjligt att pendla med motsvarande tidsåtgång och till motsvarande kostnader. Som grund för bedömningen används de resesätt som allmänt används för arbetsresor på orten.

11 a §. *Räkandet av vissa tider.* De ka-

renstiderna som följer på vägran att emot arbete utan giltig orsak och motsvarande förfarande och arbetsskyldigheten förlängdes genom den lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa som trädde i kraft vid ingången av 1998 (1401/1997). De tidigare tiderna på tre, sex och åtta veckor förlängdes till en, två och tre månader. I besvärinstanserna har vid beräkningen av tiderna tillämpats principerna i lagen om beräkning av laga tid (150/1930), trots att det inte i sak är fråga om sådana bestämda tider som avses i nämnda lag och som skall iaktas hos domstolar och myndigheter. Tillämpningspraxis leder till att den tid för vilken dagpenningen går förlorad är beroende av den tidpunkt då den arbetssökandes har gjort sig skyldig till förfarandet i fråga. För att garantera jämlikhet och säkerställa att avgivandet av arbetskraftspolitiska utlåtanden, som sker med hjälp av datasystem, går smidigt föreslås i 11 a § lagen om utkomstskydd för arbetslösa en bestämmelse enligt vilken en månad anses ha 30 dagar när de karenstiderna och arbetsskyldigheten räknas ut. Räknesättet tillämpas också på arbetsmarknadsstödet väntetid och på andra avbrottstider enligt lagen om arbetsmarknadsstöd. En bestämmelse som saken föreslås i ett nytt 2 mom. i nämnda lags 22 §.

19 §. *Längden av perioden för den jämkade dagpenningen.* Jämkad dagpenning skall betalas för högst 36 månader. Vid beräkningen beaktas alla de månader för vilka jämkad dagpenning har betalats oberoende av den jämkade dagpenningens belopp. När de perioder för vilka jämkad dagpenning betalats omvandlas till månader används som omvandlingskoefficient betalningsdagarna, varvid en månad anses ha i genomsnitt 21,5 betalningsdagar. Till skillnad från 19 § 3 mom. i den tidigare lagen skall också sådana jämkade dagpenningar som delvis eller helt har baserat sig på inkomsten från en bisyssla räknas in i maximitiden för betalning av jämkad dagpenning.

Aven efter maximitiden skall jämkad dagpenning kunna betalas med stöd av 17 § 1 mom. 5 punkten, dvs. i situationer där en person medan han var arbetslös har tagit emot deltidarbete. Undantaget är nödvändigt därför att det inte är möjligt att vägra att ta emot heltidsarbete med stöd av en inkomstjämförelse på samma sätt som i fråga om deltidarbete enligt 7 a § 1 mom.

I 2 mom. bestäms när den maximitiden för

betalning av jämkad dagpenning börjar räknas på nytt. Huvudregeln är densamma som i 19 § 4 mom. i den tidigare lagen. Enligt den börjar maximitiden räknas på nytt när någon fortgående under minst sex månader har ett heltidsarbete. Heltidsarbete definieras i enlighet med 17 § 2 eller 3 mom. Rätten att på nytt få jämkad dagpenning efter den maximala betalningstiden förutsatte tidigare i samtliga situationer heltidsarbete. I detta avseende föreslås lindrigare regler än tidigare: rätten till jämkad dagpenning sedan den maximala perioden utgått börjar på nytt när en person efter att maximiperioden för jämkad dagpenning utgått har arbetat så att arbetsvillkoret uppfylls. Detta betyder i praktiken vanligen 43 veckor sådant arbete där arbetstiden respektive vecka är minst 18 timmar.

Paragrafens 3 mom. motsvarar den tidigare lagens 4 mom. utom i fråga om det undantag gällande bisyssla som nämns i samband med 1 mom. ovan. Paragrafens 4 mom. har samma innehåll som det tidigare 6 mom.

28 §. *Ansökan om dagpenning.* Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 7 mom. som innehåller nya bestämmelser om behandlingen av ärenden vid arbetslöshetskassan. Där uppräknas de bestämmelser i lagen om förvaltningsförfarande vilkas principer arbetslöshetskassorna i tillämpliga delar skall iakttä när de behandlar ärenden som gäller utkomstskydd för arbetslösa. I bestämmelsen hänvisas till 4, 6, 6 a, 8—12, 16—18, 20, 21, 23 och 24 § lagen om förvaltningsförfarande. Dessa bestämmelser i lagen om förvaltningsförfarande gäller bl.a. rådgivning, rätt att anlita ombud, avhjälpande av brist i handling, jäv för anställda vid arbetslöshetskassan samt innehållet i beslut och motivering av beslut. I momentet bestäms dessutom särskilt om hörande, eftersom innehållet härvid avviker från hörande enligt lagen om förvaltningsförfarande.

Arbetslöshetskassans beslutsfattande omfattar varje dag ett stort antal ärenden. Bestämmelsen om hörande i lagen om förvaltningsförfarande är alltså inte direkt tillämplig på arbetslöshetskassornas verksamhet. Av denna anledning avgränsas användningsområdet för arbetslöshetskassans hörande så att det blir tämligen snävt. Den som saken gäller skall beredas tillfälle att bli hörd, om det är uppenbart att det är nödvändigt med tanke på hans fördel.

Med hörande avses att arbetslöshetskassan

innan den fattar beslut bereder den som saken gäller möjlighet att ta ställning till de omständigheter som påverkar avgörandet av saken. Skyldigheten att ordna hörande fullgörs i allmänhet så att den berördes åsikt efterfrågas i synnerhet om de omständigheter på vilka avgörandet i väsentlig mån är baserat.

Hörande skall anses vara nödvändigt när det har framförts sådana uppgifter om omständigheter i anslutning till fastställandet av dagpenningen som står i strid med de uppgifter som den som ansöker om dagpenning har lämnat. Skyldigheten att ordna hörande skall i enlighet med nuvarande praxis gälla situationer där det är fråga om återkrav av en förmån som betalats utan grund eller om en åtgärd som den som ansöker om dagpenning rimligtvis inte har kunnat känna till.

Dessutom skall hörande anses vara nödvändigt när det är fråga om medlemskap i arbetslöshetskassan. Hörande i ett ärende som gäller medlemskap skall betraktas som nödvändigt bl.a. när arbetslöshetskassan i enlighet med 4 § lagen om arbetslöshetskassor utesluter den som varaktigt har lämnat ett sådant yrke eller en sådan bransch som omfattas av kassans verksamhet. Enligt 4 § 1 mom. lagen om arbetslöshetskassor hör arbetslöshetskassans styrelse för närvarande medlemmen innan den beslutar om den skall ge en anmärkning eller varning eller utesluta den som t.ex. svikligen har uppgett en omständighet som lett till att han fått dagpenning på felaktiga grunder.

Principen om rådgivning i lagen om förvaltningsförfarande förverkligas genom en hänvisning till lagens 4 §. Arbetslöshetskassan skall i enlighet med den vid behov ge råd om hur ett ärende anhängiggörs och hur man skall förfara medan ärendet behandlas. Rådgivning behövs i samband med själva anhängiggörandet, framför allt när handlingarna skall kompletteras.

6 § lagen om förvaltningsförfarande gäller anlitan av ombud och biträde, vilket i regel skall vara tillåtet i ärenden som gäller utkomstskydd för arbetslösa. Anlitandet av ombud och biträden begränsas av det faktum att enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa skall sökanden själv underteckna ansökan om arbetslöshetsdagpenning. 6 a § lagen om förvaltningsförfarande gäller tystnasplikt för ombud och biträden.

I bestämmelsen hänvisas också till 8 § lagen om förvaltningsförfarande, enligt vil-

ken arbetslöshetskassan skall vara skyldig att på tjänstens vägnar överföra ett ärende till behörig myndighet, om den som lämnat in handlingen till myndigheten har misstagit sig i detta avseende. Bestämmelsen om överföring av ärenden ålägger arbetslöshetskassan att agera i enlighet med principen om god service och vidta skäligen åtgärder för att överföra en handling. Arbetslöshetskassans agerande i detta avseende kan med beaktande av det stora antal ärenden som behandlas inte vara den grundliga utredning som anges i lagen om förvaltningsförfarande, utan arbetslöshetskassan överför en handling när det är klart vilken myndighet som är behörig. Den som har lämnat in handlingen till arbetslöshetskassan skall informeras om överföringen. Rätt få ärenden har överförts från arbetslöshetskassorna.

Arbetslöshetskassan skall i enlighet med 9 § lagen om förvaltningsförfarande i regel bereda den som lämnat in en handling tillfälle att avhjälpa en brist i handlingen. Arbetslöshetskassan skall förfara på detta sätt, om en uppgift saknas i handlingen eller om den inte är rätt ifylld, t.ex. ansökan är inte undertecknad. Rådgivningsskyldigheten skall beaktas även när det gäller kompletteringar. Arbetslöshetskassan kan enligt egen prövning också godkänna muntlig komplettering.

10 och 11 § lagen om förvaltningsförfarande gäller jäv och verkan av jäv. I detta avseende innehåller den föreslagna paragrafen en undantagsbestämmelse enligt vilken en anställd vid arbetslöshetskassan inte är jävrig att behandla ett ärende som gäller utkomstskydd för arbetslösa där arbetslöshetskassan är i arbetsgivarposition. Detta gör det möjligt för arbetslöshetskassan att behandla ärenden som gäller arbetslöshetsdagpenning till den egna personalen.

Enligt 12 § lagen om förvaltningsförfarande skall en begäran om utredning ha sådant innehåll att den i sig uppfyller kraven på service och rådgivning. Enbart en uppmaning att komplettera ansökan är inte tillräcklig utan arbetslöshetskassan borde specificera begäran om utredning. Arbetslöshetskassan skall vid behov ge den som saken gäller en skälig tidsfrist för avhjälpande av en brist i handlingen. Bestämmelser om frister ingår i 21 § lagen om förvaltningsförfarande.

17 § lagen om förvaltningsförfarande gäller utredningsskyldighet. Bestämmelsen ålägger myndigheten och parten utredningsskyldighet utan att direkt reglera hur bevis-

bördan skall fördelas. Myndigheten är i allmänhet skyldig att se till att det material som behövs för att avgöra ett ärende skaffas fram. Vid sidan av myndighetens skyldighet är parten skyldig att utreda grunderna för sitt yrkande. Enligt 28 § 5 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa är den som söker arbetslöshetsdagpenning skyldig att lämna arbetslöshetskassan de uppgifter som behövs för beviljandet och utbetalningen av arbetslöshetsdagpenningen. Just den som saken gäller har i allmänhet bästa förutsättningar att utreda saken eftersom han känner till de faktiska omständigheterna. Det är också naturligt att han agerar effektivt för att främja sin egen fördel. I ett ansökningsärende kan man i allmänhet förutsätta att sökanden framställer de nödvändiga uppgifterna på ett sätt som motsvarar de verkliga omständigheterna.

18 § lagen om förvaltningsförfarande gäller muntlig utsaga. Om den som ansöker om arbetslöshetsdagpenning medan ärendet är anhängigt vill framföra ett yrkande eller en utredning muntligen, skall han i mån av möjlighet beredas tillfälle till detta. Till beredningen av arbetslöshetsdagpenning hör ofta att man sammanställer de uppgifter som skall beaktas vid fastställandet av dagpenningen. Enligt 20 § lagen om förvaltningsförfarande skall bl.a. ett yrkande som framförs muntligen och som kan inverka på ärendets avgörande antecknas i respektive handling. En erhållen utredning skall således antecknas på den bunt handlingar som uppkommit under beredningen.

23 och 24 § lagen om förvaltningsförfarande gäller innehållet i beslut och motivering av beslut. Enligt dem skall det tydligt framgå av ett beslut vad parten är berättigad eller förpliktad till eller hur ärendet annars har avgjorts. Beslutet skall motiveras genom att de huvudsakliga fakta samt de bestämmelser som det grundar sig på uppges. Motiveringen kan emellertid utelämnas, om motivering är uppenbart onödig.

Inom utkomstskyddet för arbetslösa skall motiveringen av beslut i enlighet med nuvarande praxis innehålla uppgifter om tillämpligt lagrum samt de fakta som inverkat på avgörandet av saken. Syftet med motiveringen av beslut om arbetslöshetsdagpenning är att ge sökanden tillräcklig information om hur och på vilken grund arbetslöshetskassan har avgjort hans sak.

Arbetslöshetskassan måste varje år att ge

tusentals positiva och negativa beslut. En stor del av besluten är sådana att de inte är förkinppade med någon detaljerad juridisk prövning. Av denna anledning måste det för arbetslöshetskassornas del i allmänhet betraktas som tillräckligt att av arbetslöshetskassans beslut om dagpenning framgår den grund på vilken förmånen har beviljats eller förvägrats samt tillämpat lagrum. Till exempel i negativa arbetskraftspolitiska beslut där arbetslöshetskassan har följt arbetskraftsmyndighetens bindande utlåtande och arbetskraftsmyndigheten och sökanden bäst känner till grunden för avslaget, kan det inte förutsättas någon mera omfattande detaljerad motivering i arbetslöshetskassans beslut än vad som framgår av det arbetskraftspolitiska utlåtandet.

Om ett skriftligt beslut som arbetslöshetskassan meddelat i ett enskilt fall är knapphändigt motiverat, ger principerna i lagen om förvaltningsförfarande vid handen att arbetslöshetskassan mera detaljerat skall utreda grunderna för beslutet och de tillämpade lagrummen, om den sökande som fått beslutet tar kontakt.

43 c §. *Utkomstskyddsombud*. I stället för arbetskraftsdistrikten finns numera arbetskrafts- och näringscentraler.

1.2. Lagen om ändring av lagen om arbetsmarknadsstöd

I 20 § 1 mom. och 39 § föreslås tekniska ändringar till följd av propositionen. Det

föreslås att till 22 § fogas ett nytt 2 mom. där det bestäms om beräkning av tider på samma sätt som i förslaget till 11 a § lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

2. Ikraftträdande

De föreslagna lagarna avses träda i kraft vid ingången av 2000. På grund av temporära lagändringar har i de maximibelopp för jämkad dagpenning som avses i 19 § inte inräknats jämkade dagpenningar som har betalats efter den 1 juli 1994. Den senaste temporära lagändringen gäller till utgången av 1999. Den bestämmelse om maximitid för den jämkade dagpenningen som nu föreslås skall helt ersätta den tidigare bestämmelsen om maximitid, vilket förutsätter att lagen träder i kraft vid ingången av 2000. Avsikten är att maximibeloppet av den jämkade dagpenningen skall börja räknas på nytt efter lagändringen. Således skall jämkade dagpenningar som uppkommit före de temporära lagändringarna, dvs. före den 1 juli 1994, och maximibelopp som redan uppkommit till följd därav inte beaktas. Av datatekniska orsaker föreslås dock att maximibeloppet börjar räknas först den 1 april 2000. Av denna anledning föreslås att 19 § tillämpas på de jämkade dagpenningar som har betalats för tid från och med den 1 april 2000.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 24 augusti 1984 om utkomstskydd för arbetslösa (602/1984) 3 § 3 mom., 5 § 1 mom. 14 punkten, 5 b § 2 mom., 10 § 1 mom., 19 § och 43 c § 1 mom.,

av dessa lagrum 3 § 3 mom. och 5 b § 2 mom. sådana de lyder i lag 680/1997, 5 § 1 mom. 14 punkten sådan den lyder i lag 1317/1994, 19 § sådan den lyder i lag 1537/1993 och 1175/1998 och 43 c § 1 mom. sådant det lyder i lag 665/1993, samt

fogas till 5 § ett nytt 5 mom. i stället för det 5 mom. som upphävts genom nämnda lag 1317/1994, till 2 kap. en ny 11 a § och till 28 §, sådan den lyder delvis ändrad genom lag 226/1987, 666/1996 och 833/1996, ett nytt 7 mom. som följer:

3 §

Verkställande organ

Arbetskraftskommissionerna eller Arbetskraftsbyråerna skall om de Arbetskraftspolitiska förutsättningarna för utkomstskydd, om vilka bestäms i 4 och 4 a §, 5 § 1 mom. 3 punkten och 2 mom. samt 5 a, 5 b, 7, 7 a, 8, 9, 9 a, 10 § 2 mom. samt 11 och 11 a §, ge ett utlåtande som är bindande för folkpensionsanstalten och respektive arbetslöshetskassa så som närmare bestäms genom förordning. Arbetskraftskommissionen eller Arbetskraftsbyrån skall på begäran av arbetslöshetskassan eller folkpensionsanstalten utan dröjsmål komplettera sitt utlåtande.

sig till nedläggningen av ett företag också om vinsten har erhållits under de sex månader som närmast föregick nedläggningen. Om försäljningsvinsten och hur den skall bestämmas kan föreskrivas närmare genom förordning.

Den vinst från försäljning av företagsegendom som avses i 1 mom. 14 punkten periodiseras över högst 24 månader. Försäljningsvinsten periodiseras emellertid inte om företagets verksamhet har pågått högst 18 månader eller om företagets balansomsättning för den senaste räkenskapsperioden minskad med skulderna för företagsverksamheten är på högst 10 000 euro. När balansräkning saknas används en egendomsförteckning.

5 §

Begränsningar i rätten till arbetslöshetsdagpenning

Berättigad till arbetslöshetsdagpenning är inte en person

14) som har idkat företagsverksamhet och som avses i 1 a §, för den tid över vilken vinsten från försäljning av företagsegendomen i anslutning till nedläggningen av företaget kan periodiseras enligt arbetsinkomsten och inom grundskyddet åtminstone enligt beloppet av grunddagpenningen. Vinst från försäljning av anläggningstillgångar eller andra långfristiga investeringar anses ansluta

5 b §

Studerande på heltid

Såsom studier på heltid betraktas studier i form av dagundervisning som en arbetslös har inlett vid en yrkesläroanstalt eller en folkhögskola, gymnasiestudier samt studier som går ut på avläggande av högskoleexamen. Studierna för en person, vilken såsom arbetslös inleder andra studier, betraktas som studier på heltid enligt 1 mom., om den arbetsmängd som studierna kräver med beaktande av utbildnings- eller studieplanens omfattning, studiernas bindande natur, den tid personen tidigare har varit i arbete och den

utbildning han tidigare förvärvat, är så stor att den utgör hinder för mottagande av heltidsarbete på de villkor som allmänt tillämpas på arbetsmarknaden. Utbildningen anses alltid ske på heltid, om den arbetsmängd som utbildnings- eller studieplanen förutsätter i genomsnitt utgör minst 25 undervisningstimmar i veckan eller i genomsnitt minst tre studieveckor i månaden. Begränsningen tillämpas inte, om inte något annat följer av 3 mom., på

1) den vars studier har karaktären av hobby, och inte på

2) den som någon annanstans än i internat idkar gymnasiestudier som är avsedda för vuxna och vilkas omfattning enligt lärokursern är mindre än 75 kurser.

10 §

Pendlingsregionen

Såsom pendlingsregion som avses i denna lag betraktas, om inte annat följer av särskilda skäl, en persons boningsort samt de orter där personer från boningsorten allmänt har sina arbetsplatser eller där det med motsvarande tidsåtgång och till motsvarande kostnader är möjligt att ha sin sedvanliga dagliga arbetsplats. I syfte att åstadkomma en enhetlig praxis meddelar arbetsministeriet varje år föreskrifter om pendlingsområden enligt denna lag.

11 a §

Räkandet av vissa tider

När de tider som avses i 7, 8, 9 och 11 § räknas anses en månad ha 30 dagar.

19 §

Längden av perioden för den jämkade dagpenningen

Jämkad dagpenning betalas för högst 36 månader. På grundval av 17 § 1 mom. 5 punkten kan jämkad dagpenning betalas även efter nämnda maximitid.

Maximitiden börjar räknas på nytt när någon fortgående under minst sex månader har haft ett i 17 § 2 eller 3 mom. avsett heltidsarbete eller när någon efter det att maximiti-

den uppnåtts har arbetat i den omfattning som förutsatts i 13 § 2 mom., 16 § 2 mom. eller 16 a §.

Då maximitiderna enligt 26 § räknas ut beaktas det belopp som har betalats i jämkad arbetslöshetsdagpenning förvandlat till fulla arbetslöshetsdagpenningar.

Den som har uppnått den i 1 mom. nämnda maximitiden för arbetslöshetspenning, kan utan att förlora sin rätt till dagpenning säga upp sig från sitt arbete.

28 §

Ansökan om dagpenning

När en förmån som arbetslöshetskassan beviljar eller en sak som gäller medlemskap i arbetslöshetskassan behandlas skall den som saken gäller beredas tillfälle att bli hörd om det är uppenbart att det nödvändigt med tanke på hans fördel. Vid behandlingen iaktas i övrigt i tillämpliga delar principerna i 4, 6, 6 a, 8—12, 16—18, 20, 21, 23 och 24 § lagen om förvaltningsförfarande (598/1982). En anställd vid en arbetslöshetskassa kan dock utan hinder av vad som bestäms om jäv i 10 § 1 mom. 4 och 5 punkten lagen om förvaltningsförfarande behandla en sak som gäller arbetslöshetskassan som arbetsgivare.

43 c §

Utkomstskyddsombud

Vid varje arbetskrafts- och näringscentral finns ett av arbetsministeriet förordnat utkomstskyddsombud som övervakar att de utlåtanden som avses i 3 § 3 mom. är lagenliga och enhetliga. Utkomstskyddsombudet har rätt att enligt 40 § söka ändring i ett ärende som gäller de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för erhållande av arbetslöshetsdagpenning genom att anföra besvär hos arbetslöshetsnämnden eller försäkringsdomstolen inom 30 dagar efter det beslutet gavs samt enligt 43 § hos försäkringsdomstolen när det är fråga om undanröjande av ett lagkraftvunnet beslut.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000. Lagens 19 § tillämpas på jämkade dagpenningar som har betalats för tid från och med den 1 april 2000. Lagens 3 §

3 mom. och 10 § 1 mom. tillämpas om vägran att ta emot arbete eller motsvarande förfarande har inträffat medan lagen är i kraft.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag

om ändring av lagen om arbetsmarknadsstöd

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 30 december 1993 om arbetsmarknadsstöd (1542/1993) 20 § 1 mom.,
rubriken för 22 § och 39 §,
av dessa lagrum 39 § sådan den lyder i lag 302/1999, samt
fogas till 22 § ett nytt 2 mom. som följer:

20 §

Rätt till arbetsmarknadsstöd i vissa fall

På arbetsmarknadsstöd tillämpas vad 7, 7 a, 9 och 9 a § samt 10 § 2 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreskriver om arbetslöshetsdagpenning.

22 §

Räkandet av vissa tider

När de väntetider och avbrottstider som avses i 16—20 § räknas anses en månad ha 30 dagar.

39 §

Tillämpning av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

Om något annat inte följer av denna lag, skall på arbetsmarknadsstöd tillämpas vad som i 6 §, 10 § 1 mom., 28 § 4 och 6 mom., 32, 36, 36 a, 39 och 43 c § samt 44 § 3 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa bestäms om arbetslöshetsdagpenning och ärenden som gäller utkomstskydd för arbetslösa.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000. Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 29 oktober 1999

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Social- och hälsovårdsminister *Maija Perho*

1.

Lag

om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 24 augusti 1984 om utkomstskydd för arbetslösa (602/1984) 3 § 3 mom., 5 § 1 mom. 14 punkten, 5 b § 2 mom., 10 § 1 mom., 19 § och 43 c § 1 mom.,

av dessa lagrum 3 § 3 mom. och 5 b § 2 mom. sådana de lyder i lag 680/1997, 5 § 1 mom. 14 punkten sådan den lyder i lag 1317/1994, 19 § sådan den lyder i lag 1537/1993 och 1175/1998 och 43 c § 1 mom. sådant det lyder i lag 665/1993, samt

fogas till 5 § ett nytt 5 mom. i stället för det 5 mom. som upphävts genom nämnda lag 1317/1994, till 2 kap. en ny 11 a § och till 28 §, sådan den lyder delvis ändrad genom lag 226/1987, 666/1996 och 833/1996, ett nytt 7 mom. som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

3 §

Verkställande

Arbetskraftskommissionerna eller arbetskraftsbyråerna skall om de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för utkomstskydd, om vilka stadgas i 4 och 4 a §, 5 § 1 mom., 3 punkten och 2 mom. samt 5 a, 5 b, 7, 7 a, 8, 9, 9 a, 10 och 11 §, ge ett utlåtande som är bindande för folkpensionsanstalten och respektive arbetslöshetskassa så som närmare bestäms genom förordning. Arbetskraftskommissionen eller arbetskraftsbyrån skall på begäran av arbetslöshetskassan eller folkpensionsanstalten utan dröjsmål komplettera sitt utlåtande.

Arbetskraftskommissionerna eller arbetskraftsbyråerna skall om de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för utkomstskydd, om vilka bestäms i 4 och 4 a §, 5 § 1 mom. 3 punkten och 2 mom. samt 5 a, 5 b, 7, 7 a, 8, 9, 9 a, 10 § 2 mom. samt 11 och 11 a §, ge ett utlåtande som är bindande för folkpensionsanstalten och respektive arbetslöshetskassa så som närmare bestäms genom förordning. Arbetskraftskommissionen eller arbetskraftsbyrån skall på begäran av arbetslöshetskassan eller folkpensionsanstalten utan dröjsmål komplettera sitt utlåtande.

5 §

Begränsningar i rätten till arbetslöshetsdagpenning

Berättigad till arbetslöshetsdagpenning är inte en person;

14) som har idkat företagsverksamhet och som avses i 1 a §, för den tid över vilken vinsten från försäljning av företagsegendomen i anslutning till nedläggningen av företaget kan periodiseras enligt arbetsinkomsten. Vinst från försäljning av anläggnings-

5 §

Begränsningar i rätten till arbetslöshetsdagpenning

Berättigad till arbetslöshetsdagpenning är inte en person;

14) som har idkat företagsverksamhet och som avses i 1 a §, för den tid över vilken vinsten från försäljning av företagsegendomen i anslutning till nedläggningen av företaget kan periodiseras enligt arbetsinkomsten och inom grundskyddet åtminstone enligt

Gällande lydelse

tillgångar anses ansluta sig till nedläggningen av ett företag också om vinsten har erhållits under de sex månader som närmast föregick nedläggningen eller ett bevisligt avbrott i företagets verksamhet. Om försäljningsvinsten och hur den skall bestämmas kan stadgas närmare genom förordning.

Föreslagen lydelse

beloppet av grunddagpenningen. Vinst från försäljning av anläggningstillgångar eller andra långfristiga investeringar anses ansluta sig till nedläggningen av ett företag också om vinsten har erhållits under de sex månader som närmast föregick nedläggningen. Om försäljningsvinsten och hur den skall bestämmas kan föreskrivas närmare genom förordning.

Den vinst från försäljning av företagsegendom som avses i 1 mom. 14 punkten periodiseras över högst 24 månader. Försäljningsvinsten periodiseras emellertid inte om företagets verksamhet har pågått högst 18 månader eller om företagets balansomsättning för den senaste räkenskapsperioden minskad med skulderna för företagsverksamheten är på högst 10 000 euro. När balansräkning saknas används en egendomsförteckning.

5 b §

Studerande på heltid

Såsom studier på heltid betraktas studier i form av dagundervisning som en arbetslös har inlett vid ett gymnasium, en yrkesläroanstalt eller en folkhögskola samt studier som går ut på avläggande av högskoleexamen. Studierna för en person, vilken såsom arbetslös inleder andra studier, betraktas som studier på heltid enligt 1 mom., om den arbetsmängd som studierna kräver med beaktande av utbildnings- eller studieplanens omfattning, studiernas bindande natur, den tid personen tidigare har varit i arbete och den utbildning han tidigare förvärvat, är så stor att den utgör hinder för mottagande av heltidsarbete på de villkor som allmänt tillämpas på arbetsmarknaden. Utbildningen anses alltid ske på heltid, om den arbetsmängd som utbildnings- eller studieplanen förutsätter i genomsnitt utgör minst 25 undervisningstimmar i veckan eller i genomsnitt minst tre studieveckor i månaden. Begränsningen tillämpas inte på den vars studier har karaktären av hobby, inte heller på den som idkar kvällsstudier i gymnasium, om inte något annat följer av 3 mom.

Såsom studier på heltid betraktas studier i form av dagundervisning som en arbetslös har inlett vid en yrkesläroanstalt eller en folkhögskola, gymnasiestudier samt studier som går ut på avläggande av högskoleexamen. Studierna för en person, vilken såsom arbetslös inleder andra studier, betraktas som studier på heltid enligt 1 mom., om den arbetsmängd som studierna kräver med beaktande av utbildnings- eller studieplanens omfattning, studiernas bindande natur, den tid personen tidigare har varit i arbete och den utbildning han tidigare förvärvat, är så stor att den utgör hinder för mottagande av heltidsarbete på de villkor som allmänt tillämpas på arbetsmarknaden. Utbildningen anses alltid ske på heltid, om den arbetsmängd som utbildnings- eller studieplanen förutsätter i genomsnitt utgör minst 25 undervisningstimmar i veckan eller i genomsnitt minst tre studieveckor i månaden. Begränsningen tillämpas inte, om inte något annat följer av 3 mom., på

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1) den vars studier har karaktären av hobby, och inte på

2) den som någon annanstans än i internat idkar gymnasiestudier som är avsedda för vuxna och vilkas omfattning enligt lärokursern är mindre än 75 kurser.

10 §

Pendlingsregionen

Såsom pendlingsregion som avses i denna lag betraktas, om inte annat följer av särskilda skäl, en persons boningsort samt de orter där personer från boningsorten allmänt har sina arbetsplatser.

10 §

Pendlingsregionen

Såsom pendlingsregion som avses i denna lag betraktas, om inte annat följer av särskilda skäl, en persons boningsort samt de orter där personer från boningsorten allmänt har sina arbetsplatser eller där det med motsvarande tidsåtgång och till motsvarande kostnader är möjligt att ha sin sedvanliga dagliga arbetsplats. I syfte att åstadkomma en enhetlig praxis meddelar arbetsministeriet varje år föreskrifter om pendlingsområden enligt denna lag.

19 §

Längden av perioden för den jämkade dagpenningen

Jämkad dagpenning betalas till ett belopp som motsvarar högst 150 fulla arbetslöshetsdagpenningar och för minst 18 månader.

Jämkad dagpenning betalas dock inte för en längre tid än 24 månader, även om maximibeloppet för 150 dagar inte har blivit fullt.

I maximibelopen och maximitiderna enligt 1 och 2 mom. inräknas dock inte en jämkad dagpenning som har fastställts enligt 17 § 1 mom. 7 punkten.

Då maximitiderna enligt 26 § räknas ut

11 a §

Räkandet av vissa tider

När de tider som avses i 7, 8, 9 och 11 § räknas anses en månad ha 30 dagar.

19 §

Längden av perioden för den jämkade dagpenningen

Jämkad dagpenning betalas för högst 36 månader. På grundval av 17 § 1 mom. 5 punkten kan jämkad dagpenning betalas även efter nämnda maximitid.

Maximitiden börjar räknas på nytt när någon fortgående under minst sex månader har haft ett i 17 § 2 eller 3 mom. avsett heltidsarbete eller när någon efter det att maximitiden uppnåtts har arbetat i den omfattning som förutsätts i 13 § 2 mom., 16 § 2 mom. eller 16 a §.

Då maximitiderna enligt 26 § räknas ut

Gällande lydelse

beaktas det belopp som har betalats i jämkad arbetslöshetsdagpenning förvandlat till fulla

Om någon fortgående under minst sex månader har arbete där arbetstiden är lika lång som den maximiarbetsdag i heltidsarbete som normalt tillämpas inom branschen, skall beräkningen av antalet arbetslöshetsdagar och perioderna på 18 respektive 24 månader börja på nytt.

Den som har fått ut arbetslöshetsdagpenningens maximibelopp enligt 1 mom. kan utan att förlora sin rätt till dagpenning säga upp sig från sitt arbete.

I de maximibelopp och maximitider som nämns i 1 och 2 mom. inräknas dock inte jämkad dagpenning som utbetalas för 1999.

Föreslagen lydelse

beaktas det belopp som har betalats i jämkad arbetslöshetsdagpenning förvandlat till fulla arbetslöshetsdagpenningar, *med undantag av den jämkade dagpenning som fastställs enligt 17 § 1 mom. 7 punkten.* arbetslöshetsdagpenningar.

Den som har uppnått den i 1 mom. nämnda maximitiden för arbetslöshetsdagpenning, kan utan att förlora sin rätt till dagpenning säga upp sig från sitt arbete.

28 §

Ansökan om dagpenning

När en förmån som arbetslöshetskassan beviljar eller en sak som gäller medlemskap i arbetslöshetskassan behandlas skall den som saken gäller beredas tillfälle att bli hörd om det är uppenbart att det nödvändigt med tanke på hans fördel. Vid behandlingen iaktas i övrigt i tillämpliga delar principerna i 4, 6, 6 a, 8—12, 16—18, 20, 21, 23 och 24 § lagen om förvaltningsförfarande (598/1982). En anställd vid en arbetslöshetskassa kan dock utan hinder av vad som bestäms om jäv i 10 § 1 mom. 4 och 5 punkten lagen om förvaltningsförfarande behandla en sak som gäller arbetslöshetskassan som arbetsgivare.

43 c §

Utkomstskyddsombud

I varje *arbetskraftsdistrikt* finns ett av arbetsministeriet förordnat utkomstskyddsombud som övervakar att de utlåenden som avses i 3 § 3 mom. är lagenliga och enhetliga. Utkomstskyddsombudet har rätt att enligt 40 § söka ändring i ett ärende som gäller de *arbetskraftspolitiska förutsättningarna*

43 c §

Utkomstskyddsombud

Vid varje *arbetskrafts- och näringscentral* finns ett av arbetsministeriet förordnat utkomstskyddsombud som övervakar att de utlåenden som avses i 3 § 3 mom. är lagenliga och enhetliga. Utkomstskyddsombudet har rätt att enligt 40 § söka ändring i ett ärende som gäller de *arbetskraftspolitiska*

Gällande lydelse

för erhållande av arbetslöshetsdagpenning genom att anföras besvär hos arbetslöshetsnämnden eller försäkringsdomstolen inom 30 dagar efter det beslutet gavs samt enligt 43 § hos försäkringsdomstolen när det är fråga om undanröjande av ett lagakraftvunnet beslut

Föreslagen lydelse

förutsättningarna för erhållande av arbetslöshetsdagpenning genom att anföras besvär hos arbetslöshetsnämnden eller försäkringsdomstolen inom 30 dagar efter det beslutet gavs samt enligt 43 § hos försäkringsdomstolen när det är fråga om undanröjande av ett lagakraftvunnet beslut.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000. Lagens 19 § tillämpas på jämkade dagpenningar som har betalats för tid från och med den 1 april 2000. Lagens 3 § 3 mom. och 10 § 1 mom. tillämpas om vägran att ta emot arbete eller motsvarande förfarande har inträffat medan lagen är i kraft. Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av lagen om arbetsmarknadsstöd**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 30 december 1993 om arbetsmarknadsstöd (1542/1993) 20 § 1 mom.,
rubriken för 22 § och 39 §,
av dessa lagrum 39 § sådan den lyder i lag 302/1999, samt
fogas till 22 § ett nytt 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

20 §

Rätt till arbetsmarknadsstöd i vissa fall

På arbetsmarknadsstöd tillämpas vad 7, 7 a, 9, 9 a och 10 §§ lagen om utkomstskydd för arbetslösa stadgar om arbetslöshetsdagpenning.

Föreslagen lydelse

20 §

Rätt till arbetsmarknadsstöd i vissa fall

På arbetsmarknadsstöd tillämpas vad 7, 7 a, 9 och 9 a § samt 10 § 2 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreskriver om arbetslöshetsdagpenning.

Gällande lydelse

22 §

Räklandet av avbrottstid i vissa fall

39 §

Tillämpning av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

Om inte något annat följer av denna lag skall på arbetsmarknadsstöd tillämpas vad 6 §, 28 § 4 och 6 mom., 32, 36, 36 a och 39 §, 43 c § och 44 § 3 mom. lagen om utkomstskydd förs arbetslösa stadgar om arbetslöshetsdagpenning och ärenden som gäller utkomstskydd för arbetslösa.

Föreslagen lydelse

22 §

Räklandet av vissa tider

39 §

Tillämpning av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

När de väntetider och avbrottstider som avses i 16—20 § räknas anses en månad ha 30 dagar.

Om inte något annat följer av denna lag skall på arbetsmarknadsstöd tillämpas vad 6 §, 10 § 1 mom., 28 § 4 och 6 mom., 32, 36, 36 a och 39 §, 43 c § och 44 § 3 mom. lagen om utkomstskydd förs arbetslösa stadgar om arbetslöshetsdagpenning och ärenden som gäller utkomstskydd för arbetslösa.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000. Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.